

بسم رب الحسين (عليه سلام)

مرکز حوزه علمیه خواهران
حوزه علمیه حضرت زینب (سلام الله علیها)

عنوان : فوائد اشک بر امام حسین (علیه
سلام)

نام استاد مربوطه : استاد رئیسی

نام پژوهشگر: زهرا قره چاهی

شهریورماه ۱۳۹۷

سرامد این تحقیق این گونه است که در روایات برای گریه بر امام حسین (علیه سلام) فوائد و فضائل زیادی بیان شده است که از جمله از آنها که مهمترین آنها تاسی از پیامبر اکرم (صلوات الله علیها)، تسلی دادن به حضرت زهرا (سلام الله علیها) و در قسمت فوائد و دلایل های آخرت ورود به بهشت، مغفرت از گناهان و بودن در کنار امام حسین در بهشت را می توان نام برد در این پژوهش به رسیدم که حتی گرفتن حالت گریه که به این حالت تباکی می گویند ثواب های بسیاری بیان شده است چه برسد به گریه بر مصیبت های این حضرت و عزا داری برایشان که بسیاری از ائمه اطهار و اولیا بر آن اهتمام کرده اند. از جمله پیامرانی که به واسطه امام حسین (علیه سلام) مورد عفو الهی قرار گرفته است حضرت آدم ابوالبشر بوده است که وقتی حضرت جبرائیل روضه حسین را خواند بر ایشان گریه کردند و خداوند به خاطر گریه بر امام حسین (علیه سلام) ایشان را بخشیدند

یکی از اداب که در اسلام آمده است این است که برای مصیبت هایی که ائمه دیده اند عزاداری کنیم و از جمله بارزترین عزاداری ها گریه بر این مصیبت هاست . از بین این بزرگواران امام حسین (علیه سلام) متحمل مصیبت های زیادی در یک روز شده است . و گریستن برای حسین (علیه سلام) از فضیلت های که در خور ستایش و که اگر کسی دارای آن باشد سزاوار است قدر آن را بداند و برای داشتن چنین فضیلتی بر خوب ببالد . گریه بر مصائب آن حضرت آثار وضعی فوق العاده مادی و معنوی و دنیوی و اخروی دارد به دیگر سخن گریه ، گریه بر حسین (علیه سلام) اکسیر اعظم است که بسا مؤمنی با قطرات اشکی بر آن حضرت نشان سلامت عقل ، پاکی فطرت ، قلب آکنده از عاطفه و رحمت و جوانمردی و غیرت است .^۱

این مصیبت ها آن قدر زیاد و جان سوز بوده است که قبل از به دنیا آمدن این امام بزرگوار و حتی قبل از به دنیا آمدن پیامبر اکرم (صلوات الله علیه) در زمان حضرت آدم (علیه سلام) که از بهشت رانده شده به واسطه گریه بر روضه ای که توسط جبرئیل خوانده شد مورد عفو الهی قرار گرفتند . بعد از ایشان پیامبران زیادی مثل حضرت نوح (علیه سلام) بر ایشان گریسته اند و این عمل تا زمان پیامبر اکرم (صلوات الله علیه) ادامه داشت . این بزرگوار هرگاه حسین را میدیدند اشک از چشمانشان جاری میشد و حضرت زهرا (سلام الله علیها) هنگامی که امام حسین (علیه سلام) را باردار بودند برای کودک در رحم گریه میکردند .

پس با این حساب باید این عمل فوائد و دلایل بسیاری داشته باشد در این پژوهش بر آن شدیم که بعضی از فوائد این عمل شایسته رابیان کنیم تا پیش از پیش بر این کار اتمام داشته باشد . و در این پژوهش می خواهیم به این سوالات پاسخ دهیم که گریه بر امام حسین (علیه سلام) در دنیا و آخرت چه فوائدی دارد .

کلید واژه

اشک : قطره ، قره آب ، چکه ، آبی که از چشم می آید^۲

^۱ - حامد ، حسن نواب ، شعائر حسینی چرا و چگونه؟، ص ۱۲۵ .

^۲ - حسن عمید ، فرهنگ عمید ، ج ۶ ، چاپ ۱۴ ، تهران : انتشارات معین ، ۱۳۸۱ .

فصل اول

فوائد دنیوی گریه بر حسین (علیه سلام)

۱- اداء اجر رسالت

اولین فائده که میتوان برای گریه بر امام حسین (علیه سلام) بیان کرد اداء کردن اجر رسالت پیامبر اکرم (صلوات الله علیها) است ما برای این که اجر رسالت را داده باشیم باید طبق آیه قرآن عمل کنیم که میفرماید:

قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا إِلَى الْمَوَدَّةِ فِي الْقُرْبَى

بگو: از شما [در برابر ابلاغ رسالتم] هیچ پاداشی جز مودت نزدیکانم نمیخواهم^۳

از کامل ترین آثار مودت به نزدیکان بیغمیر محزون بودن و گریه کردن و عزا و نوحه سرایی نمودن بر امام حسین (علیه سلام) و هم ناله شدن با رسول خدا (صلوات الله علیها) و فاطمه زهرا (سلام الله علیها) و ائمه اطهار (علیهم سلام) بوده است. بیه همین دلیل و برهان است که خیلی از افراد برای حسین (علیه سلام) عزاداری میکنند و ازدیدگا نشان اشک جاری میشود. به همین علت است که امامان معصوم (علیهم سلام) در روایات این کار را مورد تاکید قرار داده است و همواره به یارانیشان کوش زد میکردن که میخوانند گریه کنند برای حسین (علیه سلام) گریه کنند و این مطلب در این روایت مشهود است. امام رضا (علیه سلام) در این مورد به پسر شیب میفرمایند:

یا بن شَبِیبَ إِنْ كُنْتَ بِأَكْيَأَ لَشَيْءٍ فَابْكِ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ (علیه سلام)^۴

ای پسر شیب، اگر گریه کننده بر امری هستی پس بر حسین بن علی بن ابی طالب گریه کن

^۳ - قرآن کریم، احزاب (۴۲)، آیه ۲۱

^۴ - سید محمد حسین، میر جهانی طباطبائی، الیکاء الحسین، تحقیق (روح الله عباسی)، چاپ ۳، قم: انتشارات رسالت، ۱۳۸۵ش، ص ۸۱

^۵ - شیخ صدوق، عیون اخبار رضا، ج ۱، ص ۲۹۹ و شیخ صدوق، امالی صدوق، مجلس ۲۷، رقم ۵.

۱- واجب شدن بهشت و حرام شدن جهنم

گریه کننده بر حسین (علیه سلام) ، حتی که اگر این گریه قطره اشکی باشد و اگر خالصانه برای حسین و مصائب آن امام بزرگوار باشد در روایات همیشه به عنوان یک فضیلت به حساب میاید که فضیلت تورا به بهشت میبرد و جهنم را از تو دور خواهد کرد اثبات این امر در روایات مختلفی بیان شده است . که از جمله آنها می توان به حدیث قدسی که خطاب به حضرت موسی (علیه سلام) میتوان اشاره کرد که خداوند متعال میفرماید :

یا موسی ، کَتَبْتُ رَحْمَةً لِّتَابِعِيهِ مَنْ عِبَادِي ، وَ أَعْلَمَ أَنَّهُ مِنْ

بَنِي عَلِيٍّ أَوْ أَبِي أَوْ تَبَاكِي حَرَمَتْ جَسَدَهُ عَلَى النَّارِ^{۱۲}

ای موسی ، رحمت خود را بر پیروان او (حسین) از بندگانم نوشتم (مقرر داشتم) پس بدان هر کس بر او گریه کند ، دیگری را بگریاند یا

یا تظاهر به گریه کند ، بدنش را بر آتش دوزخ حرامم میگرداند .

پس این مسئله نزد خدامند متعال آن قدر مهم بوده است که قبل از به دنیا آمدن امام حسین (علیه سلام) این مسئله را خودش به حضرت موسی علیه سلام تأکید کرده اند . و چقدر جالب است که قبل از بودن و زمانی که حتی اسلامی هم نبود گریه بر حسین علیه سلام میتوانسته افراد را راهی بهشت میشدند .

علاوه بر این حدیث قدسی احادیث دیگری نیز ازائمه اطهار به مارسیده که این مسئله را مورد تأکید قرار میدهد در این رابطه حدیثی از امام صادق علیه سلام خطاب به ابو هارون مکفوف میفرماید :

وَمَنْ ذُكِرَ الْحُسَيْنَ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) عِنْدَهُ فَخَرَجَ مِنْ عَيْنَيْهِ مَنَ الدَّمْعِ مِقْدَارَ جَنَاحٍ

ذُّبَابٍ ، كَانَ ثَوَابَ عَلَى اللَّهِ - عَزَّوَجَلَّ - وَلَمْ يَرْضَ لَهُ بَدُونِ الْجَنَّةِ^{۱۳}

کسی که یادای از حضرت حسین بن علی (علیه سلام) نزدش بشود و از چشمش به مقدار بال مگسی اشک خارج شود اجر او بر خداست و حقیقتاً به کمتر از بهشت برای او راضی نیست .

^{۱۲} - همان ، ج ۴۴ ، ص ۳۰۸

^{۱۳} - ابن قولویه قمی ، کامل زیارات ، ص ۲۰۲ ، باب ۳۲ ، ح ۳ ؛ همان ، ج ۴۴ ص ۲۸۱

هدف ما شیعیان در دنیا رسیدن به بهشت در آخرت است که در این روایت تأکید دارد که برای رفتن به بهشت با قطره اشکی که حتی اگر مقدارش کم باشد که اندازه بال مگسی باشد بر مصائب و غربت حسین (علیه سلام) میشود به بهشت رفت و از جهنم و آتش سوزان آن دور ماند و امر چه خوب در این شعر زیبا بیان شده است

آماده ساز دیده برای گریستن
بود بهشت بهای گریستن
بی شک

۲- رحمت و مغفرت الهی و آمرزش گناهان

از جمله فوایدی که میتواند گریه بر حسین (علیه سلام) داشته باشد مغفرت و آمرزش الهی است این فائده از فوایدی است که از زمان حضرت آدم (علیه سلام) نمایان شد. زمانی که آدم ابوالبشر همراه همسرش حوا از بهشت رانده شدند و به روی زمین حبوط کردند. حضرت آدم میخواستند در درگاه خداوند توبه کنند که حضرت جبرائیل نازل شدن و به او یاد دادند که خداوند را به این اسماء قسم دهند که خداوند توبه را بپذیرد و این کلمات این جنین بودند که: یا حمید به حق المحمد، یا عالی به حق العلی، یا فاطر به حق الفاطمه، یا محسن به حق الحسن، یا قدیم الاحسان به حق الحسین، یا جبرائیل به نام حسین رسید حضرت آدم خطاب به جبرائیل گفتند این حسین کیست که تا نامش را بردی غم عالم بر دلم ریخت آن جا بود که جبرائیل امین شروع به خواندن روضه حسین (علیه سلام) را کرد و حضرت آدم شروع به گریستن کردند همان وقت بود که ندایی از خداوند مبنی بر بخشش حضرت آدم آمد. و این بخشش به خاطر گریه بر حسین (علیه سلام) بوده.

پس از اول خلقت گریه بر حسین (علیه سلام) موجب آمرزش از گناهان میشده و این مغفرت به واسطه اشک بر حسین (علیه سلام) در روایات زیادی آمده است که یکی از آنها روایت امام رضا علیه سلام خطاب به پسر شیب است که میفرماید:

یا ابن شیب، إن بکیت علی الحسین حتی تصیر دموعک علی

خَدَیْکَ غَفَرَ اللَّهُ لَکَ کُلُّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتَهُ، صَغِيراً کَانَ أَوْ کَبِيراً، قَلِیلاً کَانَ أَوْ کَثِيراً^{۱۴}

ای پسر شیب، اگر بر حسین گریه کنی تا این که اشک بر دیدگانت روان شود خدا تمام گناهان تو را - کوچک باشد یا بزرگ، اندک باشد یا بسیار - می آمرزد

^{۱۴} - شیخ صدوق، مجلس ۲۷، رقم ۵.

در این حدیث چه زیبا امام رضا (علیه سلام) بیان میکنند که چه گناهان تو کوچک باشد چه بزرگ گریه بر حسین میتواند آن ها را از پرونده اعمال پاک کند

در این مورد حدیث زیبای دیگری دیدم که خیلی زیبا بود نظرم را به خودش جلب کرد و در این حدیث فائده گریه بر حسین (علیه سلام) را این گونه امام صادق (علیه سلام) بیان کرده اند :

مَا بَكَى أَحَدٌ رَحْمَةً لَّنَا وَ لَمَّا لَقَيْنَا إِلَّا رَحْمَةً اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ الدُّمْعَةُ مِنْ عَيْنِهِ ، فَإِذَا سَأَلْتَ دُمُوعَهُ عَلَى

خَدَّهِ ، فَلَوْ أَنَّ قَطْرَةً مِنْ دُمُوعِهِ سَقَطَتْ فِي جَهَنَّمَ لَا طِفْأَتَ حَرًّا حَتَّى لَا يَوْجَدَ لَهَا حَرًّا^{۱۰}

احدی به خاطر ترحم به ما به ما و به جهت مصائبی که بر ما وارد شده گریه نمی کنند

مگر آنکه قبل از آمدن اشک از چشمش حق تعالی او را رحمت خواهد نمود و وقتی اشک

بر گونه هایش جاری گشت در صورتی که یک قطره تر آن ها در جهنم بیفتد حرارت

و آتش آن خاموش و آرام میکند که دیگر برای آن حرارتی پیدا نمی شود

چقدر امام حسین (علیه سلام) نزد خداوند عزیز است و چه مصیبت هایی امام حسین (علیه سلام) نکشیده که این گونه خداوند برایش خرج میکند و گریه کنندگان را این گونه جواب میدهد .

۳- گریان و هراسان نبودن در روز قیامت

از جمله مواردی که از حوادث در روز قیامت در احادیث آمده است گریان و هراسان بودن در آن روز است . در روز قیامت هر کس وارد محشر میشود هراسان و گریان است مگر اینکه فضیلت ویژه ای نزد خداوند داشته باشد . از جمله کسانی که دارای این فضیلت هستند کسانی اند که در دنیا برای حسین (علیه سلام) اشک ریخته باشند که این مورد در روایات مورد تأکید قرار گرفته از جمله این روایت ها گفته زیبایی از شیخ صدوق که از علی ابن حسن فضال از پدرش از ولی نعمتman امام علی ابن موسی الرضا (علیه سلام) رسیده است:

... مَن ذَكَرَ بِمَصَا بِنَا فَبَكَى وَ أَبَكَى لَمْ تَبَكَ عَيْنُهُ يَوْمَ تَبَكَى الْعَيُونُ

۱۶...

آن که مصیبت ما خاندان رابه یاد آورد و اشکی بریزد یا دیگران را بگریاند

، در روزی که همه چشم ها گریان خواهد بود ، چشمان او نخواهد گریست .

در مورد حراس نداشتن در روز قیامت هم روایات متعددی آمده که یکی از آنها این است که امام صادق (علیه سلام) میفرماید:

... وَمَا مِنْ عَبْدٍ يَحْشُرُ إِلَى عَيْنَا بَاكِيَةٍ إِلَّا الْبَاكِينَ عَلٰى جَدِّ الْحُسَيْنِ (علیه سلام) ،

فإنه يحشر و عینه قريرة و و البشارة تلقاه ، و سرور بین علی وجهه ، وخلق فی الفزع و هم آمنون ،...

۱۶ - همان ، ج ۱ ، ص ۲۹۴ .
۱۷ - همان ، ص ۱۶۲ ، باب ۲۶ ، ح ۸

... و هیچ بنده ای نیست در روز قیامت محشور شود مگر آنکه چشمانش گریان است غیر از گریه کننده بر جدم حسین ابن علی (علیه سلام) چه آنکه ایشان در حالی که چشمانشان باز و روشن دارند محشور میگردند و آثار سرور و شادی در صورت هایشان نمایان است، مردم در فزع و ناراحتی بوده ولی ایشان از هر غمی و محنتی در امان هستند...

پس چه خوب است که به واسطه گریه برحسین (علیه سلام) گریان نبودن و حراس نداشتن در روز قیامت که میتواند کمترین پاداش برای این کار باشد رابه دست آورد.

فهرست منابع و مآخذ

- ۱- قرآن کریم ، احزاب (۴۲) ، آیه ۲۱
- ۲- حسن نواب ، حامد ، شعائر حسینی چرا و چگونه ؟ ، ص ۱۲۵
- ۳- دهشتی بهبهانی ، محمد باقر ، دمعہ الساکبه ، ج ۴ ، ص ۳۵۱
- ۴- الازندانی الخواجویی ، شیخ محمد اسماعیل ، ذریعه النجات ص ۱۲۹
- ۵- شیخ صدوق ، عیون اخبار الرضا ، ج ۱ ، ص ۲۹۹
- ۶- شیخ صدوق ، امالی صدوق ، مجلس ۲۱ ، رقم ۵
- ۷- شیخ صدوق ، مجلس ۲۷ ، رقم ۲۱
- ۸- موحدی ابطحی ، مرتضی ، الشیعه فی احادیث الفریقین ، ص ۳۰۱
- ۹- عمید ، حسن ، فرهنگ عمید ، ج ۶ ، چاپ ۱۴ ، تهران : انتشارات معین ، ۱۳۸۱
- ۱۰- قمی ، ابن قولویه ، کامل زیارات ، باب ۳۲ ، ج ۳ ، ص ۲۰۲
- ۱۱- میر جهانی ، طباطبایی ، سید محمد حسین ، البکاء الحسین ، محقق (روح الله عباسی) ، چاپ ۳ ، قم : انتشارات رسالت ، ۱۳۸۵ ش ، ص ۸۱
- ۱۲- نوری ، میرزا حسین ، مستدرک الوسائل ، ج ۱۰ ، ص ۳۱۳